

Økonomisk og organisatorisk potensiale Aure kommune

Telemarksforsking 27. mai 2022

Forord

Rådmannen utlyste i mars 2022 analyse- og utredningsoppdraget «Utredning økonomisk og organisatorisk potensiale for Aure kommune». Telemarksforskning ble tildelt oppdraget.

Mandatet for oppdraget har vært følgende:

Oppdraget består i en utredning med analyser av Aure kommune sitt inntekts- og kostnadsbilde for å finne økonomisk og organisatorisk potensiale. Utredningen skal bestå av følgende:

- Avdekke eventuelle kostnadsdrivere.
- Benchmarking opp mot sammenlignbare kommuner.
- Avdekke «lavthengende frukter» som enkelt kan realiseres for å effektivisere tjenesten.
- Foreslå konkrete tiltak som kan tas inn i økonomiplan 2023-2026 og beskrive økonomiske konsekvenser av tiltakene.
- Peke på mer omfattende tiltak som krever bredere prosesser for å bli realiserte.

Denne rapporten sammenfatter arbeidet og oppsummerer hovedfunn fra vårt arbeid. Vi presenterer konkrete forslag til tiltak både på inntekts- og utgiftssiden, og dessuten forslag til endringer i administrativ organisering. Menylisten omfatter både tiltak som er enkle å gjennomføre og tiltak som vil kreve ytterligere utredning dersom kommunen ønsker å realisere dem.

Bø, 27. mai 2022

Kjetil Lie

Oppdragsansvarlig for Telemarksforskning

Innhold

- Oppsummert økonomisk potensiale
- Bakgrunn og metode
- KOSTRA- og effektivitetsanalyse
- Potensialet for gevinstrealisering på fellesutgifter og generelle inntekter
- Framtidig organisering av kommunen
- Tiltak på driftsområdene
 - Administrasjon
 - Oppvekst, utdanning og integrering
 - Helse, omsorg og velferd
 - Stab, støtte og innbyggertorg
 - Samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk

Økonomisk potensiale (i betydningen styrket driftsbalanse/økt salderingsrom)

Aure kommune

Oppsummering økonomisk potensiale

- I den påfølgende tabellen oppsummerer vi de tiltakene som lanseres i utredningen. Kommunen må vurdere om tiltakene kan eller bør gjennomføres, og tabellen er derfor å betrakte som en menyliste for vurdering av tiltak.
- På de enkelte punktene angir vi det økonomiske potensialet – i form av effekt på driftsbalansen og dermed salderingsrommet, som tiltakene innebærer for kommunen i den kommende økonomiplan-perioden.
- Enkelte av tiltakene har ikke vært mulig å estimere økonomisk virkning av med den informasjonen vi har hatt tilgjengelig. Vi anbefaler her kommunen å utrede nærmere; både hva det kan bety i form av økt økonomisk handlingsrom og om man ønsker å gjennomføre tiltakene.
- Flere av tiltakene er på finansområdet og fellesutgifter.

Oppsummering av økonomisk potensial – spesifisert med effekt for de enkelte årene i økonomiplanen 2023-26

Tiltak	2023	2024	2025	2026
Omorganisering ledelsesstrukturen	475 000	950 000	950 000	950 000
Effektiviseringskrav fram mot 2027 innenfor stab og støtte (reduisert antall årsverk)	262 000	787 000	1 312 000	1 837 000
Redusert bruk av delingstimer (innfasing over en toårsperiode)	1 500 000	2 500 000	3 750 000	3 750 000
Samling av ungdomstrinnet til ABUS (fra 1.8.2023)	230 000	560 000	560 000	560 000
Nedlegging Stemshaug barnehage i samband med ny sentrumsbarnehage	Må utredes nærmere			
Delvis nedleggelse av kjøkkenet på Gullstein★	Må utredes nærmere			
Redusert 30 % - kjøkkensjef på sykehjem	190 000	190 000	190 000	190 000
Nedlegging av ordningen med matombringning★	Må utredes nærmere			
Omgjøring av omsorgsboliger v/ Leira omsorgsboliger	150 000	326 000	326 000	326 000
Utleie av ytterligere to langtidsplasser ved Tustna helse- og omsorgssenter	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Inngå et utvidet interkommunalt samarbeid i legevaktjenesten	Må utredes nærmere			
Reduksjon i 1 fastlegehjemmel	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Samlokalisere fastlegene, legge ned Tustna legekantor★	Må utredes nærmere			
Sum (overføres)	6 307 000	8 813 000	10 588 000	11 113 000

Oppsummering (forts.)

Tiltak	2023	2024	2025	2026
Sum overført fra forrige foil:	6 307 000	8 813 000	10 588 000	11 113 000
Inngå samarbeid med nabokommune(r) om «utleie» av psykologtjenester (nødvendig for ikke å måtte øke ramma for tjenesteeområdet siden Smøla trekker seg ut)	200 000	200 000	200 000	200 000
Interkommunalt samarbeid i barnevernet	Må utredes nærmere			
Økt fremtidig utbytte fra NEAS Konsern med ny utbyttepolitikk	900 000	900 000	900 000	900 000
Endring budsjettering av lønnsreguleringskontoen	4 181 000	4 181 000	4 181 000	4 181 000
Kostnadsreducerende effekt ved flerårig amortisering av premieavvik	6 840 000	5 700 000	4 560 000	3 420 000
Reduksjon i avdragsutgifter ved ytterligere tilpasning ned mot minimumsavdrag (renteeffekten ikke trukket fra)	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Økt husleie kommunale bygg	300 000	300 000	300 000	300 000
Redusert vedlikehold kommunale veger	300 000	300 000	300 000	300 000
Økte gebyrinntekter byggesak★	200 000	200 000	200 000	200 000
Sum totalt	22 728 000	24 094 000	24 729 000	24 114 000

★ For kjøkkenet på Gullstein er det tidligere estimert en årlig besparelse på 910 000 kr, og for nedleggelse av tilbudet med matombringning er det tidligere estimert en besparelse på 260 000 kr på årsbasis. Disse estimatene må oppdateres dersom tiltaket vurderes gjennomført. Samlokalisering av legene og eventuell nedleggelse av legekontoen på Tustna helse- og omsorgssenter aktualiseres i alle fall hvis den solopraktiserende legen der slutter. På byggesak/plan/landbruk (forvaltningsfeltet på dagens plan og drift) anbefaler vi at det utredes mulighetene for mer formelt interkommunalt samarbeid.

Effekt mot frie inntekter etter signalene i RNB 2022 og kommuneproposisjonen for 2023

- Vi har kjørt en oppdatert prognose for frie inntekter (rammetilskudd og ordinær skatt på inntekt og formue), og kommet fram til slike utslag sammenlignet med det som ligger til grunn i vedtatt økonomiplan for 2022-25:

	1.000 kr				
	2022	2023	2024	2025	2026
Fersk prognose	279 589	273 631	270 092	267 143	268 307
Vedtatt økonomiplan 2022-25	276 037	270 713	271 654	278 385	

- Når det gjelder *eiendomsskatt*, har Aure kommune muligheter til å forsere inntektsøkningen i tid (i perioden fram til 2025) ved å innføre bunnfradrag
 - Kommunen må altså ikke ha økning i skattesatsen med 1 o/oo for hvert år i perioden 2023-25, slik som lagt til grunn i vedtatt økonomiplan 2022-25
 - Bebygde boligeiendommer og fritidseiendommer kan få økt skattesatsen med inntil 2 promille det samme år som kommunen første gang benytter et bunnfradrag for slik eiendom. Kommunen behøver dessuten ikke å ha bunnfradrag mer enn dette ene året.

«Handlingsregler» og bestemte vedtakspunkter som foreslås

- Når det gjelder utbytte:
 - «NEAS konsern har som målsetting å utdele 50 % av et normalresultat definert til 50 millioner (2022-kroner) i årlig utbytte til eierne. Det definerte normalresultatet og tilhørende utbytte inflasjonsjusteres årlig etter KPI-JAE (kjerneinflasjonen). For å sikre forutsigbarhet over tid har selskapet som målsetting å bygge opp et utbyttebufferfond i egenkapitalen på 50 millioner de neste 5 årene. Utbyttebufferen innrettes slik at det årlige utbyttet ikke avviker med mer enn -10 % årlig til eierne ut fra den definerte målsettingen om 50 % utdeling, selv om årsresultatet er lavere enn normalresultatet det enkelte år.»
- Når det gjelder avdrag:
 - «Kommunen skal søke etter en nedbetalingsprofil på lånegjelden som innebærer at de årlige avdragsutgiftene tilpasses godt ned mot minimumsavdrag etter kommunelovens bestemmelser, dvs. forsøkes tilpasset til en klaring på mindre enn 2 mill. kr.»
- Når det gjelder pensjon:
 - «Kommunestyret vedtar å gå over til flerårig amortisering av premieavvik etter gjeldende regler, med virkning for premieavvik oppstått fom. 2022.»

Bakgrunn og metode

Bakgrunn

Mandatet fra kommunen, gjengitt i forordet, oppsummerer hvilke punkter Aure kommune har ønsket å få belyst i utredningsarbeidet. Kommunens mål med oppdraget er å få gode innspill og veiledning, slik at ansatte og folkevalgte kan erkjenne faktiske utfordringer og finne gode løsninger for økonomiplanperioden 2023-26.

Målsettingen til kommunen er å få innspill fra et uavhengig miljø, på mulige tiltak for å bedre kommunens driftsbalanse. Vi oppfatter at kommunen ønsker innspill på både tiltak som kan gjennomføres og realiseres på relativt kort sikt, og tiltak av mer langsiktig strategisk karakter som vil kreve ytterligere utredninger før konklusjon og eventuell realisering.

Metode

I utredningen har vi basert oss på offentlig tilgjengelig informasjon og statistikk fra SSB/KOSTRA. Arbeidet startet med at prosjektteamet fikk oversendt en rekke av kommunens styringsdokumenter for videre «litteraturstudier».

Prosjektteamet har hatt rapportering underveis med kommunens ledergruppe, og ytterligere prosjektmøter med kommunens rådmann og økonomisjef. Dette har vært viktig for å avklare fakta, og for å presentere prosjektteamets vurderinger og analyser underveis i prosjektet. Det er også gjennomført videre oppfølging og møter med utvalgte deler av driftsområdene.

I prosjektet har kommunen vært opptatt av at utredningen skal gjennomføres uavhengig av kommunens organisasjon og administrasjon for å sikre armlengdes avstand på utredningen og de forslag som foreslås. Det er derfor ikke gjennomført intervjuer, spørreundersøkelser eller tilsvarende i informasjonsinnhenting i prosjektet. Vår utredning baserer seg derfor i hovedsak på 3 informasjonskilder:

- Offentlig tilgjengelig informasjon fra kommunens egen rapportering
- Oversendte styringsdokumenter fra kommunen
- Oppfølging med avklaring av spørsmål mot kommunen, koordinert gjennom rådmannen som prosjekteier.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse

(for 2021 med foreløpige tall per 15. mars 2022)

Finansielle nøkkeltall

- Tabellen under viser sentrale finansielle nøkkeltall hentet fra KOSTRA.

Sentrale finansielle nøkkeltall. I prosent av brutto driftsinntekter 2021. Kilde: KOSTRA

	Aure			K-gr. 6	Landet
	2019	2020	2021	2021	2021
Brutto driftsresultat	4,2	6,1	3,6	1,6	2,9
Netto driftsresultat	-1,3	4,8	2,6	2,4	4,3
Finansutgifter	5,5	5,3	5,1	4,2	4,3
Disposisjonsfond	10,7	14,5	14,3	12,7	13,3
Netto lånegjeld	67,7	79,7	78,2	86,3	87,0

Det er klare sammenhenger mellom de ulike nøkkeltallene. Dersom kommunen klarer å forholde seg til et gitt mål på netto driftsresultat, vil dette gi muligheter for å nå målet om en økonomisk buffer i form av et gitt nivå på disposisjonsfondet. Nivået på finansutgifter og lånebelastning (netto lånegjeld) er også tett knyttet sammen. Dersom kommunen klarer å holde nede nivået på lånegjelden, vil også rente og avdragsbelastningen (finansutgifter) bli lavere.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse

– Aure kommune 2021

- Vi har utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmonerer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Aure kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 59,4 mill. kr i 2021. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen hadde et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 17 prosent i 2021), eller at kommunen hadde et inntektsnivå som lå ca. 23 prosent over landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 51,0 mill. kr).
- **Beregningene viser at Aure kommune samlet sett hadde mindreutgifter på 29,3 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2021.**

Oppsummering KOSTRA- og effektivitetsanalyse. Aure kommune 2021.

Kilde: KOSTRA/KMD, beregninger ved TF

Tjenesteområde	Mer-/mindreforbruk 2021 (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	«Normert nivå»	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-7,0	0,6	-7,5
Administrasjon	22,1	16,1	12,0
Landbruk	-0,2	-1,4	-1,5
Grunnskole	18,3	13,8	0,9
Pleie og omsorg	22,4	-6,8	-24,8
Kommunehelse	11,9	4,4	1,7
Barnevern	-2,2	-1,3	-3,3
Sosialtjeneste	-5,9	-3,8	-6,7
Sum	59,4	21,7	-29,3

Økonomiske rammebetingelser

- *Aure er en høyinntektskommune*
 - I KOSTRA for 2021 er Aure plassert i kommunegruppe 6, dvs. kommuner med 2.000 til 9.999 innbyggere, høye bundne kostnader og høye korrigerte inntekter.
 - Korrigerte frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt., havbruk og DA) på 126 prosent av landsgjennomsnittet.
 - Korrigerte frie inntekter på 123 prosent av landsgjennomsnittet justert for Tjeldbergodden.
 - Samlet beregnet utgiftsbehov i inntektssystemet på ca. 17 prosent over landsgjennomsnittet i 2021.

De økonomiske rammebetingelsene vil være styrende for det tjenestetilbudet som kommunen kan tilby innbyggerne.

Metode KOSTRA- og effektivitetsanalyse

- Til bruk i KOSTRA- og effektivitetsanalyser har vi utviklet en metode som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmoniserer med kommunens økonomiske rammebetingelser (dvs. hensyntatt både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå)
 - Vi vil imidlertid presisere at et slikt beregnet utgiftsnivå generelt ikke må oppfattes som en slags fasit på et "riktig" nivå. Beregningene er mer en illustrasjon på hvordan kommunen faktisk har tilpasset seg et forbruksnivå på de aktuelle tjenesteområdene i sum - sammenlignet med hva utgiftsbehovet (ifølge kriteriene i inntektssystemet) og de reelle, frie inntektene ideelt sett skulle tilsi. Dessuten skal det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning, og at kriteriene i inntektssystemet ikke inkluderer alle tjenesteområder.
- Vi har i analysene basert oss på foreløpige/ureviderte KOSTRA-data for 2021 og tall for tidligere årganger. For øvrig forutsettes det at kommunen fører regnskapet i henhold til KOSTRA-veilederen. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunens økonomiske nøkkeltall er det tatt utgangspunkt i KOSTRA-tall for kommunen som konsern.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Aure kommune 2021

KOSTRA- og effektivitetsanalyse Aure kommune 2021. Kilde: KOSTRA/KMD, beregninger ved TF

	Beregnet utgifts- behov 2021	Netto driftsutgifter 2021			Mer-/mindreforbruk sammenlignet med		
		Aure kommune	Lands- gjennomsnitt	Aure "normert nivå"	Lands- gjennom- snittet	"Normert nivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,7673	7 620	9 694	7 438	-7,0	0,6	-7,5
Administrasjon	1,3444	11 682	5 151	6 925	22,1	16,1	12,0
Landbruk	4,1435	61	118	488	-0,2	-1,4	-1,5
Grunnskole	1,0880	20 546	15 125	16 457	18,3	13,8	0,9
Pleie og omsorg	1,3984	28 279	21 655	30 282	22,4	-6,8	-24,8
Kommunehelse	1,4912	8 014	4 493	6 700	11,9	4,4	1,7
Barnevern	0,8755	1 567	2 212	1 937	-2,2	-1,3	-3,3
Sosialtjeneste	0,7734	986	2 740	2 119	-5,9	-3,8	-6,7
Sum	1,1694				59,4	21,7	-29,3

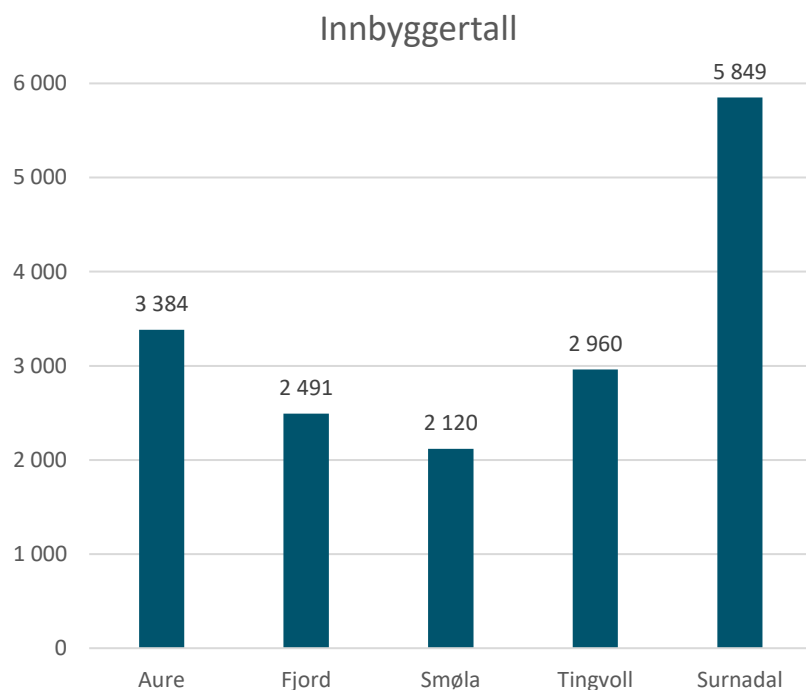
Våre beregninger viser at Aure kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 59,4 mill. kr i 2021. I forhold til kommunens «normerte utgiftsbehov» er det beregnet merutgifter på 21,7 mill. kr. Dette er hensyntatt kriteriene og vektene i inntektssystemet. Etter justering for et nivå på korrigerte frie inntekter på 123 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 51,0 mill. kr), har vi beregnet et samlet *mindreforbruk* på 29,3 mill. kr (=51,0-21,7).

Mer-/mindreforbruk fordelt på aktuelle KOSTRA-funksjoner. Mill kr. Aure kommune 2021

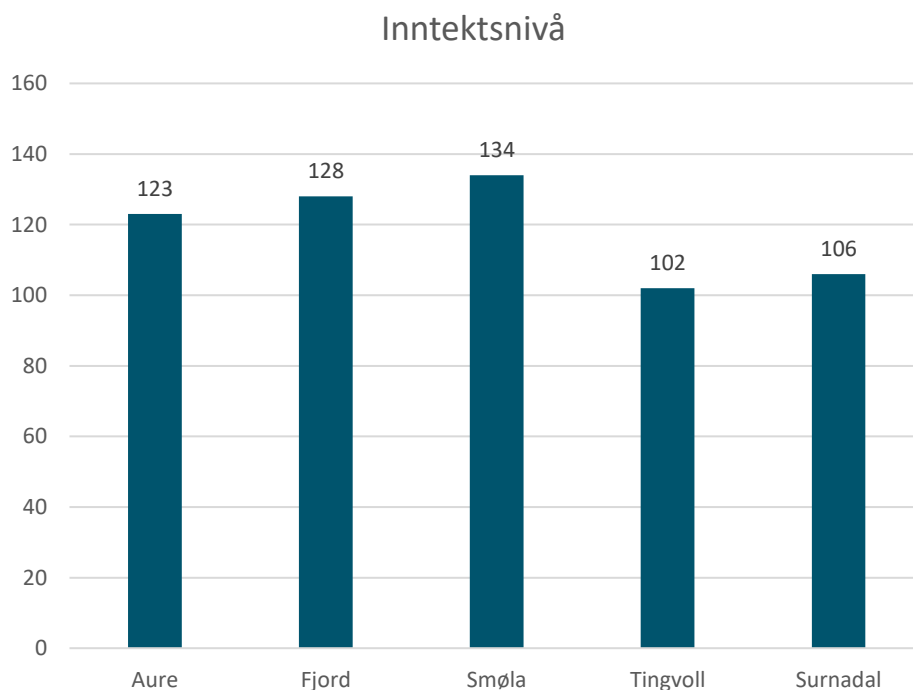
	Mer-/mindreforbruk 2021 (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	"Normert nivå"	"Normert og inntektsjustert nivå"
Barnehage (F201, 211, 221)	-7,0	0,6	-7,5
201 Barnehage	-4,9	1,5	-5,7
211 Styrket tilbud til førskolebarn	-1,5	-0,9	-1,3
221 Barnehagelokaler og skyss	-0,5	0,0	-0,5
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	22,1	16,1	12,0
100 Politisk styring	2,1	1,6	1,3
110 Kontroll og revisjon	0,5	0,4	0,3
120 Administrasjon	14,3	9,8	6,9
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-1,2	-1,6	-1,6
130 Administrasjonslokaler	6,5	6,0	5,2
Landbruk (F329)	-0,2	-1,4	-1,5
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	-0,2	-1,4	-1,5
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	18,3	13,8	0,9
202 Grunnskole	14,1	10,6	0,6
215 Skolefritidstilbud	-0,6	-0,8	-0,9
222 Skolelokaler	3,5	2,7	0,4
223 Skoleskyss	1,4	1,3	0,9
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	22,4	-6,8	-24,8
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	-2,0	-3,4	-3,8
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	-8,5	-19,1	-22,6
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	28,2	12,7	0,1
261 Institusjonslokaler	4,6	3,1	1,5
Kommunehelse (F232, 233, 241)	11,9	4,4	1,7
232 Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	-0,9	-2,3	-2,5
233 Annet forebyggende helsearbeid	-0,9	-2,4	-2,6
241 Diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	13,7	9,2	6,9
Barnevern (F244, 251, 252)	-2,2	-1,3	-3,3
244 Barneverntjeneste	0,7	1,1	-0,3
251 Barneverntiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	-0,8	-0,6	-0,7
252 Barneverntiltak når barnet er plassert av barnevernet	-2,1	-1,7	-2,3
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	-5,9	-3,8	-6,7
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-1,5	-0,7	-2,5
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1,7	-1,3	-1,3
281 Ytelse til livsopphold	-2,7	-1,8	-2,9

Kjennetegn ved sammenlignbare kommuner

- I KOSTRA for 2021 er Aure plassert i kommunegruppe 6, dvs. kommuner med 2.000 til 9.999 innbyggere, høye bundne kostnader og høye korrigerte inntekter. Møre og Romsdals-kommunene Fjord og Smøla er her valgt ut som aktuelle sammenligningskommuner. I tillegg er Tingvoll og Surnadal tatt med som aktuelle sammenligningskommuner.

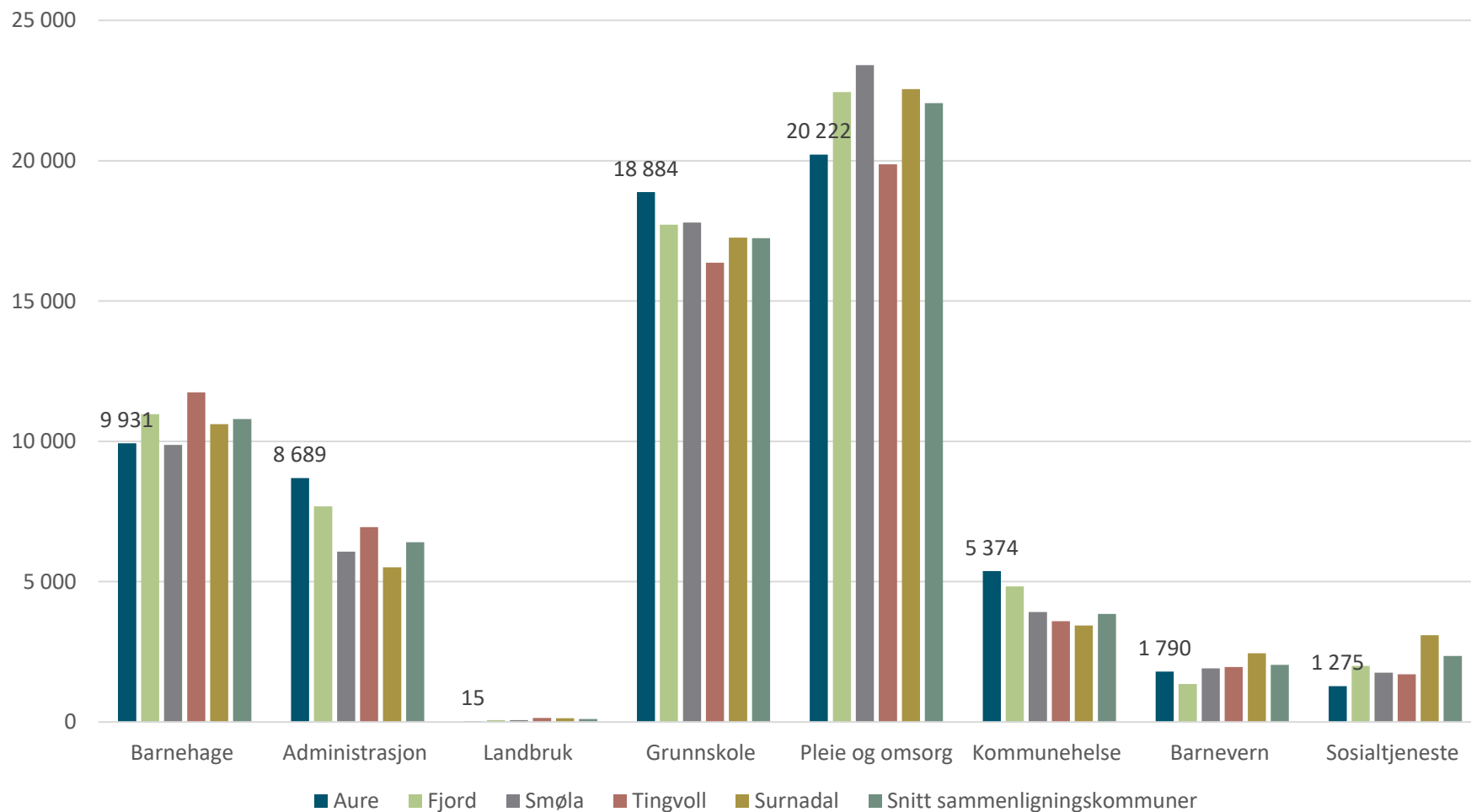

Innbyggertall 2021. Kilde: KOSTRA

Korrigerte frie inntekter i pst av landsgjennomsnittet 2020.
Kilde: KMD/beregninger ved TF

Analyse av ressursbruk i sammenlignbare kommuner 2021

Behovsjusterte netto driftsutgifter på sentrale tjenesteområder (kr per innb.) 2021. Kilde: KOSTRA/beregninger ved TF

Analyse av ressursbruk i forhold til KOSTRA-gruppe 6, 2021

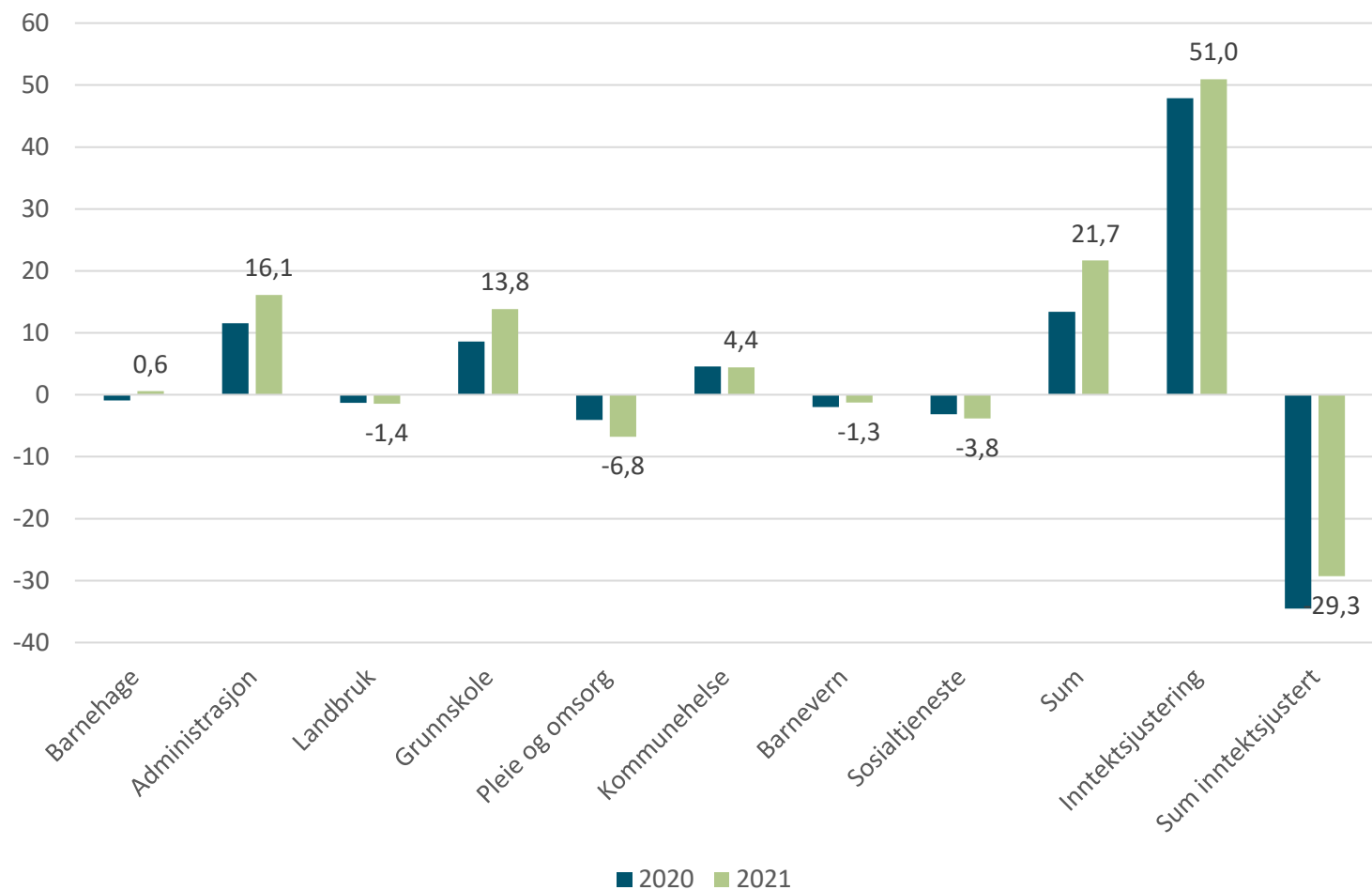
Netto driftsutgifter på sentrale tjenesteområder (kr per innb.) og mer-/mindreutgifter 2021. Kilde: KOSTRA/beregninger ved TF

	Aure	K-gr. 6	Mer-/mindreforbruk 2021	
	Kr per innb.	Kr per innb.	Kr per innb.	Mill. kr
Barnehage	7 620	9 113	-1 493	-5,1
Administrasjon	11 682	10 590	1 092	3,7
Landbruk	61	481	-420	-1,4
Grunnskole	20 546	19 240	1 306	4,4
Pleie og omsorg	28 279	35 431	-7 153	-24,2
Kommunehelse	8 014	7 091	923	3,1
Barnevern	1 567	2 759	-1 192	-4,0
Sosialtjeneste	986	1 879	-892	-3,0
Sum			-7 830	-26,5

Netto driftsutgifter på utvalgte områder utenfor inntektssystemet (kr per innb.) og mer-/mindreutgifter 2021. Kilde: KOSTRA/beregninger ved TF

	Aure	K-gr. 6	Mer-/mindreforbruk 2021	
	Kr per innb.	Kr per innb.	Kr per innb.	Mill. kr
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	977	1 110	-133	-0,4
Kultur	1 835	3 638	-1 804	-6,1
Kirke	950	1 202	-252	-0,9
Samferdsel	3 142	2 965	177	0,6
Brann og ulykkesvern	985	1 664	-679	-2,3
Sum			-2 691	-9,1

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Aure kommune 2020-2021

KOSTRA- og effektivitetsanalyse Aure kommune, 2020 og 2021. Mill. kr. Kilde: SSB/KMD/beregninger ved TF

Potensialet for gevinstrealisering på fellesutgifter og generelle inntekter

Generelle «fellesinntekter»

- Rammetilskudd og ordinær skatt på inntekt og formue
 - Medio april kjørte vi første gang en da oppdatert prognose på prognosemodellen til KS. Framskrevne innbyggertall både totalt og fordelt på åtte aldersgrupper ble lagt inn, og da naturlig nok både for Aure og kommunene i sum. Realvekst i makro som skal matche demografikostnadene, ble lagt inn for år 2-4 (2023-25).
 - Prognosen er i 2022-kroner, slik som naturlig er for en økonomiplan 2022-25 som skal være i faste kroner. Aures økonomiplan er da også i faste år 1-kroner.
 - Nedtrappingen av inndelingstilskuddet tom. 2025 blir ikke fanget opp av inntektsgarantiordningen (INGAR). Ved en feil var det i modellversjonen lagt til grunn stor inntektsgarantikompensasjon for siste rest av bortfallet av inndelingstilskuddet i 2025. Det har imidlertid blitt justert for i de beregningene som det vises til på neste foil.
 - Bortfall av 500.000 kr i grunnskoletilskudd som følge av nedleggelse av Nordlandet skole fra skoleåret 2022/23, vil ikke helt usannsynlig ha effekt fom. 2024, og ikke alt 2023 slik som kommunestyrets vedtak har lagt til grunn.

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)

- Oppsummering av rådmannens budsjettinnstilling, kommunestyrets endelige vedtak og Telemarksforsknings prognose fra medio april:

		2022	2023	2024	2025
Innbyggertilskudd, utgiftsutjevning, m.m	Rådmannen	-160 518	-156 274	-157 537	-163 947
	Vedtak i KST	-161 260	-155 936	-156 877	-163 608
	Prognose fra TF	-161 627	-158 390	-159 859	-161 640
Inntektsutjevning	Rådmannen	-12 819	-12 819	-12 819	-12 819
	Vedtak i KST	-12 819	-12 819	-12 819	-12 819
	Prognose fra TF	-11 206	-11 042	-11 010	-10 996
Ordinær skatt på inntekt og formue	Rådmannen	-100 603	-100 603	-100 603	-100 603
	Vedtak i KST	-101 958	-101 958	-101 958	-101 958
	Prognose fra TF	-101 958	-100 460	-100 175	-100 044
Sum	Rådmannen	-273 940	-269 696	-270 959	-277 369
	Vedtak i KST	-276 037	-270 713	-271 654	-278 385
	Prognose fra TF	-274 791	-269 892	-271 044	-272 680
Differanse TF og vedtak (mindreinntekt, oppgitt med positivt fortegn)		1 246	821	610	5 705

Frie inntekter (etter RNB 2022 og kommuneproposisjonen for 2023)

- «Makro-signalene»:
 - For 2022: Hele 17,4 mrd. kroner i oppjustering av skatteinntektanslaget for kommunene; hvorav 11,4 mrd. anses å være én engangsinntekt i år som følge av ekstraordinært stort uttak av utbytte som personlige skattytere må betale skatt av
 - 9,1 av disse 11,4 milliardene kommer til avkorting i innbyggertilskuddet over rammeoverføringene, slik at 2,3 mrd. beholder kommunene av den ekstra éngangsinntekten i år.
 - Lønns- og prisveksten (kommunal deflator) oppjusteres fra 2,5 til 3,7 %, hvorav lønnsveksten fra 3,2 til 3,7 % og prisveksten fra 1,6 til 3,7 %. Den økte kostnadsveksten i år kan sies å ha varig effekt ved at beregningsgrunnlaget for lønns- og prisvekst framover har blitt løftet
 - For 2023: RNB-nivået for 2022, dvs. beregningsgrunnlaget for realvekst i frie inntekter inn i neste år, løftes med 6 mrd. kr (17,4-11,4).* *Real*veksten i frie inntekter for 2023 – dvs. det som reelt kommer oppå dette RNB-nivået, signaliseres så til å bli 2/3 av 1,8-2,3 mrd. kroner.

*) På utgiftssiden har det samtidig permanent det at lønns- og prisveksten i år er oppjustert.

Effekt mot frie inntekter for Aure kommune – basert på ny prognosekjøring medio mai

- Sum frie inntekter sammenlignet med Prognose fra TF vist på foil 26:

	2022	2023	2024	2025
<i>Prognose fra TF (medio april)</i>	-274 791	-269 892	-271 044	-272 680
<i>Prognose fra TF (20. mai)</i>	-279 589	-273 631	-270 092	-267 143
<i>Mer-/mindreinntekt (-/+)</i>	-4 798	-3 739	952	5 537

- Økningen i 2022, sammenlignet med prognosen fra medio april, er sammensatt slik:

Økt skatt og inntektsutjevning RNB	9 852
Uttrekk rammetilskudd likt beløp per innbygger sfa. økt skatteanslag	-1 419
Uttrekk rammetilskudd sfa. skatteanslag - fordelt andel utbytte	-3 763
Beredskap testing 2. halvår	125
Delvis kompensasjon vekst i kostnader nasjonale e-helsetjenester	8
Rhesusimmunisering	1
Overført fra kommunerammen til helsedirektoratet - nasjonal e-helseløsning	-3
Sum inntektsøkning:	4 801

Eiendomsskatt

- Potensial for å *forsere* inntektsøkningen i tid ved å innføre bunnfradrag (gitt nominelt kronebeløp som kommer til fradrag i taksten før skatten beregnes for boliger og fritidseiendommer)
 - For det året det innføres bunnfradrag *kan* skattesatsen økes i intervallet 1-2 o/oo
 - Et bunnfradrag kan for øvrig innføres, økes, senkes og fjernes helt fritt fra det ene året til det andre
- Istedenfor økning 1-1-1-1 i perioden 2022-2025 kan f.eks. en annen profil være økning 1-1-1,5-0,5
 - Med 2 929 skattlagte objekter, vil et bunnfradrag med f.eks 100.000 kr utgjøre en tapt inntekt på 293.000 kr (med promillesats 1 o/oo)

Utbytte fra NEAS Konsern AS

- Aure kommune eier 6,93 % av NEAS Konsern AS (tidligere Nordmøre Energiverk), som eies sammen med KLP og kommunene Kristiansund, Averøy, Tingvoll og Smøla. Virksomheten omfatter kraftproduksjon, kraftomsetning, nettvirksomhet, bredbånd/fiber og elektrotjenester.
- Utbytte til Aure kommune har de siste 5 årene ligget i størrelsesorden 0,8-1 mill. kr
- Konsernet har en bokført konsolidert egenkapital på om lag 600 millioner pr 31.12.20 (2021-regnskapene foreligger ikke p.t.) Virkelig verdi på egenkapitalen er antagelig langt høyere gitt forretningsområdene selskapet driver innenfor.
- Egenkapitalandelen i selskapet ved utgangen av 2020 var på 32 %.
 - Landets kommunalt eide kraftselskaper er gjennomgående godt kapitalisert, og for sammenlignbare selskaper ligger EK-andelen i intervallet fra i overkant av 30 % til i overkant av 40 %.
 - NEAS er således kapitalisert omtrent som sammenlignbare selskaper i nedre del av intervallet.
- Basert på vår kjennskap til bransjen ligger egenkapitalkravet fra banker til denne type selskaper i størrelsesorden på om lag 25 %. For NEAS Konsern ligger egenkapitalkravet fra banken på 30 %.
- Resultatene til selskapet har svinget de senere årene, men et normalt årsresultat historisk sett ser ut til å ha ligget i størrelsesorden 50 millioner.
 - Vi har her sammenlignet NEAS Konsern AS med virksomheten før omorganiseringen som er gjennomført i 2020, der holdingselskap er etablert med de ulike forretningsområdene i egne datterselskaper. (Dette er gjennomført for å tilfredsstille kravene i energiloven §§ 4-6 og 4-7 om selskapsmessig og funksjonelt skille som trådte i kraft fra 01.01.21.)

Potensiale for økt utbytte

- Utbyttet fra NEAS har de siste årene i hovedsak ligget på totalt 12 millioner kroner.
 - Aure sin andel av dette er 830 000.
- Basert på inntjeningen i selskapet mener vi at det bør være mulig å utbetale om lag 50 % av normalresultatet i utbytte til eierne, og likevel bidra til å bygge egenkapital i selskapet som grunnlag for egenkapitalfinansiering av fremtidige investeringer.
- Vi vurderer et normalresultat til å ligge på om lag 50 millioner, basert på gjennomgang av regnskapene for 2015-2020.
- Med 50 % utbytteutdeling vil det gi et årlig utbytte på totalt 25 millioner med 1 730 000 kr som Aure kommune sin andel.
 - Med andre ord mener vi det bør være grunnlag for å øke Aure kommune sitt årlige utbytte med om lag 900 000 kr uten at det går utover selskapets evne til å finansiere fremtidige investeringer.

Framtidig utbyttepolitikk

- Vi anbefaler en gjennomgang av utbyttepolitikken i selskaper som eies av kommunen, og som bør gjøres med forankring i både eierkommunene og hos selskapet. Vi vil derfor anbefale at Aure kommunen tar initiativ til, sammen med andre eierkommuner og selskapets ledelse, å utarbeide en felles aksjonæravtale for NEAS Konsern AS som fastsetter målsettinger for fremtidig utbytte.
- Denne bør bygge videre på kommunens vedtatte eierstrategi for selskapet, men gjøres som en avtale mellom eierne (aksjonæravtale).
- Avtalen bør utformes slik at utbyttemålene (-kravene) er noenlunde forutsigbare over tid for både kommunene og for selskapet. Det bør være potensiale til å øke Aure sin årlige utbytteinntekt fra NEAS Konsern AS med om lag 900' uten at det går på bekostning av selskapets evne til å finansiere fremtidige investeringer.
 - I eksempelet vi har skissert med utdeling av om lag 50 % av et normalresultat for konsernet.

Forslag til fremtidig utbyttepolitikk fra NEAS Konsern

- Vi anbefaler at kommunen i dialog med de øvrige eierne og selskapets styre, utarbeider en langsiktig og forutsigbar utbyttepolitikk som eksempelvis kan formuleres slik:

«NEAS konsern har som målsetting å utdele 50 % av et normalresultat definert til 50 millioner (2022-kroner) i årlig utbytte til eierne. Det definerte normalresultatet og tilhørende utbytte inflasjonsjusteres årlig etter KPI-JAE (kjerneinflasjonen). For å sikre forutsigbarhet over tid har selskapet som målsetting å bygge opp et utbyttebufferfond i egenkapitalen på 50 millioner de neste 5 årene. Utbyttebufferen innrettes slik at det årlige utbyttet ikke avviker med mer enn -10 % årlig til eierne ut fra den definerte målsettingen om 50 % utdeling, selv om årsresultatet er lavere enn normalresultatet det enkelte år.»

Fellesutgifter

• Lønnsreguleringskontoen

- Som svært mange andre kommuner, opererer også Aure kommune med en slik konto. Budsjettmidler fra denne kontoen fordeles ut til de ulike ansvarsområdene etter at faktiske endringer i lønn gjøres kjent gjennom året.
- Ute på de enkelte ansvarsområdene budsjetteres med en mest mulig oppdatert og kjent lønn for lønnsnivået til den enkelte ansatte ved inngangen til året. Det vil igjen si at det som kalles *lønnsoverheng* alt er budsjettert ute på det enkelte budsjettansvarsområde.
- I statsbudsjettet oppgis alltid et vekstanslag for årslønnsveksten det kommende året. Lønnsoverhenget er naturlig en del av årslønnsveksten.
- Datolønnsvekst må *ikke* forveksles med årslønnsvekst. Datolønnsvekst er vekst i lønnsnivået med virkning fra en bestemt dato i budsjettåret, normalt 1. mai. Årslønnsvekst er vekst i gjennomsnittlig årslønn fra år t til år t+1, og er derfor noe annet enn lønnsveksten gjeldende fra et bestemt tidspunkt i det aktuelle året (her år t+1).
- I statsbudsjettet for 2022 er årslønnsveksten i kommunal sektor anslått å bli 3,2 %. Lønnsoverhenget inn i 2022 har KS beregnet til 1,9 %. Aure har greit nok lagt til grunn 3,3 istedenfor 3,2 % i opprinnelig årsbudsjett, og begrunnet det med at lokale forhold kan gi en litt høyere lønnsfastsettelse enn det som blir gjeldende sentralt.

• Budsjettering av kontoen

- Lønnsreguleringskontoen i Aures årsbudsjett for 2022 kan etter dette beregnes slik:
** Lønnskostnadene (inkl. sosiale kostnader) i 2021 x 1,4 %, der 1,4 % er lik 3,3-1,9 %.*
(Gange med 0,25 %-poeng lavere prosentsats (her 1,15 istedenfor 1,4 %) hvis
i) også lønnsglidningen er budsjettert ute på enhetene (ansvarsområdene), eller
ii) det ikke synes realistisk og nødvendig å legge til grunn noen lønnsglidning i det hele tatt i din kommune, eller
iii) dere sier som så at eventuell lønnsglidning forutsettes finansiert innenfor en gitt ramme for det enkelte budsjettansvarsområde.)

Lønnsglidning er knyttet til ansiennitetsopprykk og der nytilsatte avlønnes høyere enn arbeidstakere som slutter/pensjoneres. I makro vil lønnsglidning årlig utgjøre 0,2-0,3 %, og inngår naturlig i årslønnsvekstanslaget i statsbudsjettet.
- I Aures årsbudsjett er kontoen budsjettert ved å gange lønsmassegrunnlaget med 3,3 % og så beregne 8/12 av dette beløpet. Vi kan ikke lese det på annen måte enn at det er *datolønnsveksten* som av Aure antas å bli 3,3 %. Det får vi også et klart inntrykk av ved at det er ganget med 12/8 når lønnsreguleringskontoen er beregnet for år 2-4 (2023-25) i økonomiplanen.

Fellesutgifter (forts. 1)

- Oppsummering av hva lønnsreguleringskontoen isolert sett kan reduseres med (beregnet før oppjustert lønnsvekstanslag i RNB 2022):

	2022	2023	2024	2025
Lønnsreguleringskontoen (inkl. sosiale kostnader) i vedtatt økonomiplan	5 131	7 696	7 696	7 696
Lønnsreguleringskontoen justert med bakgrunn i beskrevet metodikk	3 515	3 515	3 515	3 515
= Differanse (mindreutgift, oppgitt med negativt fortegn)	-1 616	-4 181	-4 181	-4 181

- Vi tilrår at lønnsreguleringskontoen framover budsjetteres på den måten som vi her har beskrevet.
 - Hvis lønn ikke er ferdigforhandlet for enkelte arbeidstakere på budsjetteringstidspunktet, får en foreta særskilte beregninger
 - Lønnsreguleringskontoen for år 2-4 (i faste år 1-kroner) skal vise samme beløp som for år 1 (årsbudsjettet).

Fellesutgifter (forts. 2)

- Premieavvik og amortisering
 - Siden 2002 har kommuneregnskapet på pensjonsfeltet basert seg på at det er *kostnadene* som skal framgå og påvirke resultatet det enkelte år, ikke *utgiftene* til selve premieinnbetalingene.
 - Differansen mellom innbetalt premie* og årets beregnede netto pensjonskostnad det enkelte år, kalles årets *premieavvik*. Dette skal – etter de siste reglene gjeldende for premieavvik oppstått fom. 2014, amortiseres (tilbakeføres) over 1 år. Dvs. amortiseres fullt ut det første påfølgende året, eller over 7 år med 1/7 hvert år i amortiseringsperioden.
 - Aure har hele tiden praktisert umiddelbar amortisering, dvs. fullt ut tilbakeført årets premieavvik i det påfølgende budsjett- og regnskapsåret.
 - Generelt har det de enkelte årene vært et positivt premieavvik, dvs. at kostnaden har vært lavere enn premieinnbetalingen og dermed utgiftene. Et slikt positivt premieavvik har derfor i Aure blitt amortisert (og her kostnadsført) fullt ut det påfølgende året. Kommunen har altså ikke benyttet seg av muligheten for å tilbakeføre/kostnadsføre bare med en del i framtidige regnskapsår (for premieavvik oppstått fom. 2014 med 1/7 i hvert av de framtidige syv årene).
 - I Aure kommunes vedtatte økonomiplan 2022-25 er det årlig lagt til grunn et positivt premieavvik på 7,5 mill. kroner.

*) Netto pensjonspremie, dvs. med fradrag for eventuell bruk av premiefond

Fellesutgifter (forts. 3)

- Illustrasjonsberegninger ved overgang til 7-årig amortisering for Aures premieavvik oppstått fom. 2022:

	2023	2024	2025	2026
Avsetning i dagens regime for å dekke amortiseringen av det tidligere års premieavvik inkl. AGA	7 980	7 980	7 980	7 980
Tilbakeføring av forventet premieavvik i 2022 med 1/7 over 7 år fom. 2023	1 140	1 140	1 140	1 140
Tilbakeføring av premieavviket i 2023 med 1/7 over 7 år fom. 2024		1 140	1 140	1 140
Tilbakeføring av premieavviket i 2024 med 1/7 over 7 år fom. 2025			1 140	1 140
Tilbakeføring av premieavviket i 2025 med 1/7 over 7 år fom. 2026				1 140
Nettoeffekt (kostnadsreduksjon) ved overgnag til flerårig amortisering	6 840	5 700	4 560	3 420

- Kostnadsreduksjon betyr styrket driftsbalanse, men vi ser med avtakende beløp gjennom amortiseringsperioden før effekten blir null kroner fom. år 7. Dette økte salderingsrommet bør derfor ikke anvendes til permanent finansiering av varige driftstiltak, men bidrar tross alt til redusert behov for bruk av disposisjonsfond (alternativt økt avsetning til disposisjonsfond) ved de enkelte års salderingsopplegg.
- Vi anbefaler kommunen i et eget vedtakspunkt i budsjettsaken høsten 2022 å formulere følgende: «*Kommunestyret vedtar å gå over til flerårig amortisering av premieavvik etter gjeldende regler, med virkning for premieavvik oppstått fom. 2022.*»

Avdragsutgifter

- Potensial ved ytterligere å forlenge nedbetalingstiden på lån
- For 2020:

Avskrivninger 2020	kr. 21 702 451
Avskrivbare driftsmidler 01.01.2020	kr. 545 308 830
Lånegjeld 01.01.2020 (fratrasket formidlingslån)	kr. 300 446 594
Minste tillatte avdrag	kr. 11 957 311
Utgiftsførte avdrag i driftsregnskap 2020	kr. 19 932 604
Avvik	kr. 7 975 293

- Avdragstiden for nye lån til investeringer i 2021 er strukket så langt som mulig, etter signal fra kommunestyret. To lån er dessuten gjort avdragsfrie i løpet av 2021. Dette reduseres avstanden ned mot minimumsavdrag sammenlignet med 2020:

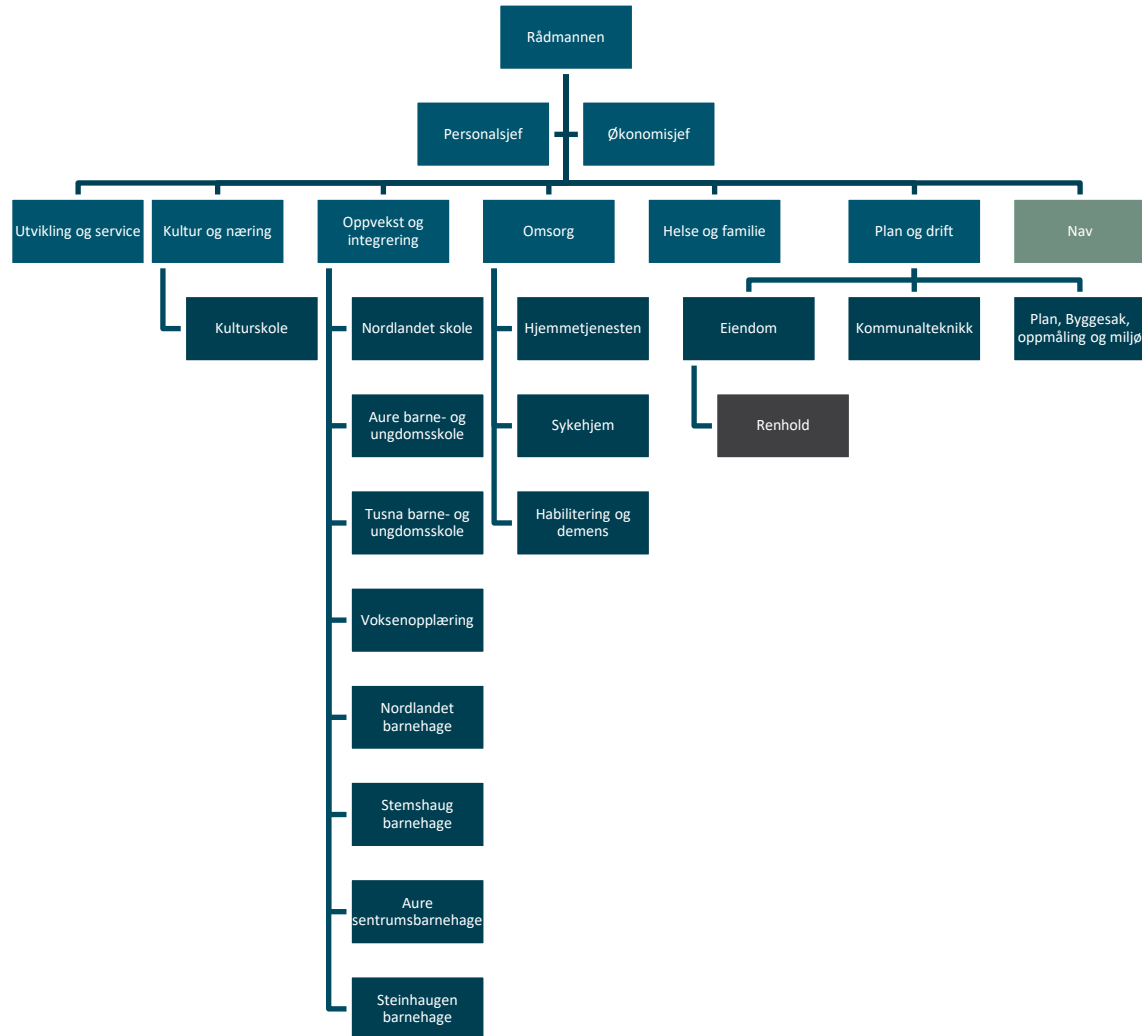
Avskrivninger 2021	kr. 24 831 066
Avskrivbare driftsmidler 01.01.2021	kr. 603 189 742
Lånegjeld 01.01.2021 (fratrasket formidlingslån)	kr. 356 684 426
Minste tillatte avdrag	kr. 14 683 364
Utgiftsførte avdrag i driftsregnskap 2021	kr. 19 978 263
Avvik	kr. 5 294 899

Avdragsutgifter og fremtidig tilpasning

- Kommunen har i 2021 betalt ca. 5,3 millioner mer i avdrag enn regelverket om minimumsavdrag skulle tilsi.
- Vi anbefaler at kommunen gjør justeringer i sitt finansreglement, slik at en tilpasser seg enda nærmere minimumsavdrag. Dette vil ha et økonomisk potensiale med økt handlingsrom på driftsbudsjettet med 3-3,5 millioner kr på årsbasis.
- Innspill til en «handlingsregel», som vi anbefaler vedtas:
 - *«Kommunen skal søke etter en nedbetalingsprofil på lånegjelden som innebærer at de årlige avdragsutgiftene tilpasses godt ned mot minimumsavdrag etter kommunelovens bestemmelser, dvs. forsøkes tilpasset til en klaring på mindre enn 2 mill. kr.»*
 - Formelen for minimumsavdrag er avskrivningene det aktuelle året multiplisert med brøken (lånegjeld ved inngangen til året/sum bokført verdi på avskrivbare anleggsmidler ved inngangen til året). Avskrivningene f.eks for 2022 kan i utgangspunktet bokføres så snart regnskapet for 2021 er avsluttet. Det skal derfor være rimelig greit å kunne tilpasse seg tett ned mot terskelen for lovpålagt minimumsavdrag det enkelte år

Fremtidig organisering av kommunen

Dagens organisasjonskart

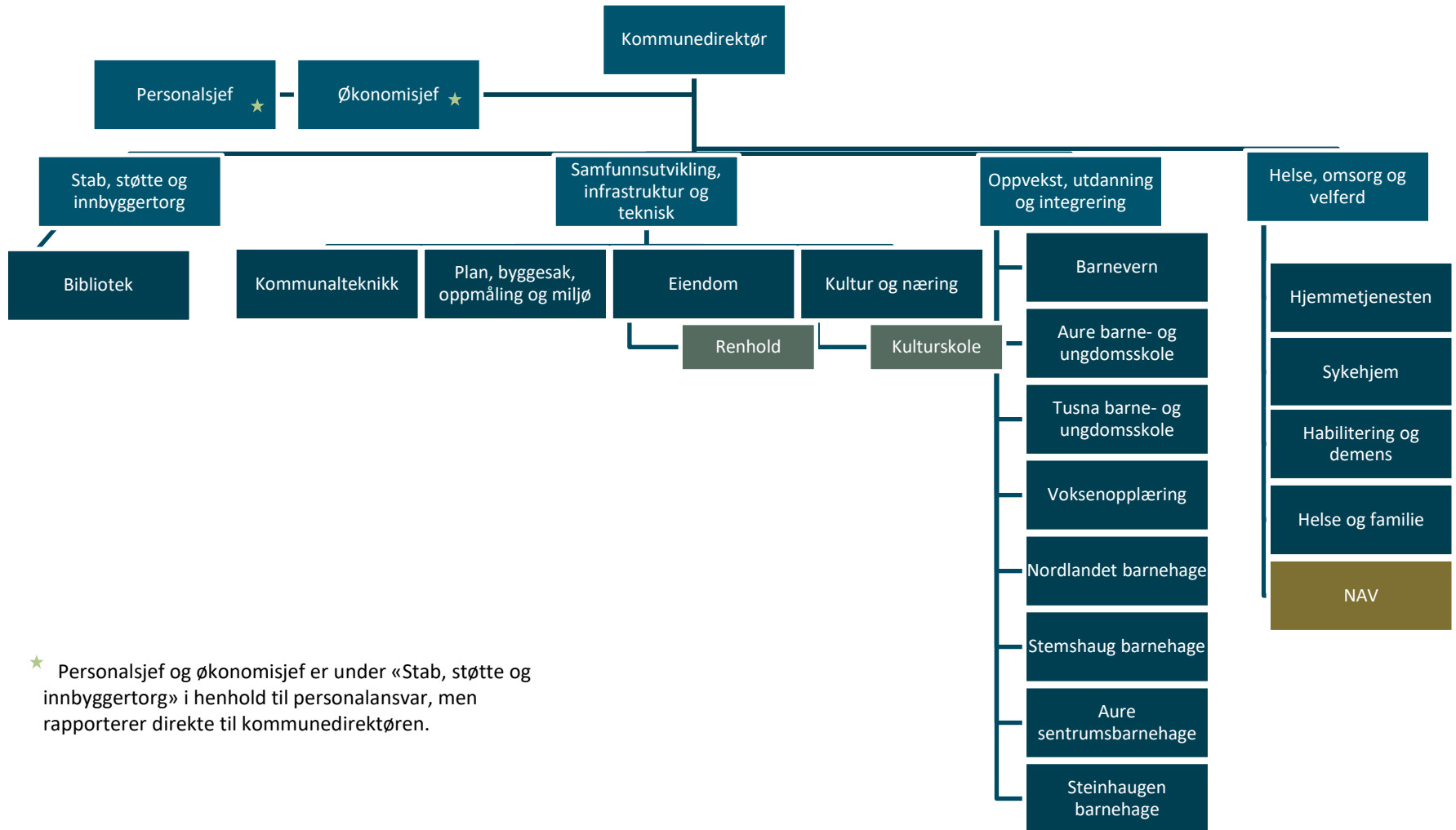
Vurdering av dagens organisering

- Dagens organisering er ikke uvanlig for kommuner på Aures størrelse, og litt større kommuner.
- Organiseringen gir muligens en litt topptung administrasjon og for stor ledergruppe for rådmannen.
- For å lykkes med omstilling og effektivisering mener vi at mellomledernivået er svært viktig, og kanskje den mest kritiske suksessfaktoren for å administrere og lede en omstillingsprosess.
 - I mange kommuner ser vi ofte mellomledere (enhetsledere eller tilsvarende tittel) som stort sett bruker dagen på operative oppgaver, og må ta de strategiske lederoppgavene i tillegg.
 - Med dette forsvinner viktige ledelsesdimensjoner.

Forslag til endringer

- Gå fra seks til fire «hovedsektorer»; i forslaget vårt benevnt som kommunalområder hver ledet av en kommunalsjef, med virksomheter under seg.
 - Stab, støtte og innbyggertorg – tidligere utvikling og service.
 - Samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk – tidligere plan og drift samt kultur og næring.
 - Oppvekst, utdanning og integrering – tidligere oppvekst og integrering, i tillegg til at barnevern er lagt under her.
 - Helse, omsorg og velferd – tidligere omsorg og helse og familie, men barnevern er altså tatt ut og NAV lagt til.
 - Vi vurderer at en slik endring vil kunne føre til noen innsparinger i toppledelsen av kommunen. Økonomi er ikke (hoved-)begrunnelsen for forslaget, men vi mener det er viktig å styrke virksomhetslederrollen.

Forslag til endring i organisasjonskart

Kommunalområdet stab, støtte og innbyggertorg (med virksomhet og avdelinger)

Stab, støtte og innbyggertorg

Bibliotek

Servicekontor

Informasjon og veiledning om kommunale tjenester

Sekretariat for stortings- og kommunevalg

Turistinformasjon

Sentralbord

Økonomi- og personalavdeling

Føring og utbetaling av lønn

Eiendomsskatt

Saksbehandling

Personal- og organisasjonsutvikling

HMS-arbeid

Personalforvaltning

Innkrevning av kommunale krav samt skatter og avgifter

IKT

Drift og vedlikehold IT-utstyr og programvare

Intern teknisk support

Teknisk administrator for kommunens inter/ - intranettsider

Kommunalområdet samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk

Samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk

Kommunalteknikk

Vann avløp, renovasjon
Brann- og feiing

Plan, byggesak, oppmåling, miljø

Miljø – og naturforvaltning
Reguleringsplaner
Byggesaker
Kart og oppmåling
Skog og landbruk

Eiendom

Utbygging,
investeringsprosjekter
Drift og vedlikehold av
kommunale bygg
Eiendomsforvaltning

Renhold

Kultur og næring

Næringsutvikling
Rådgivning
Kino
Aure arena
Idrett og friluftsliv
Andre kulturrelaterte
oppgaver

Kulturskole

Kommunalområdet oppvekst, utdanning og integrering

Oppvekst, utdanning og integrering

Barnevern

Hjelpetiltak
for barn,
unge og
deres familie

Aure barne- og ungdoms- skole

Grunnskole-
undervisning
SFO
Tilpasning til
elever med
funksjons-
nedsettelse

Tusna barne- og ungdoms- skole

Grunnskole-
undervisning
SFO
Tilpasning til
elever med
funksjons-
nedsettelse

Voksen- opplæring

Opplæring i
norsk og
samfunns-
kunnskap
Grunn-
opplæring og
spesial-
undervisning
for voksne

Nordlandet barnehage

Barnehage-
drift

Stemshaug barnehage (Foreslått nedleggelse)

Barnehage-
drift

Aure sentrumsbar- nehage

Barnehage-
drift

Steinhaugen barnehage

Barnehage-
drift

Flyktninge- tjeneste

Planlegge
mottak og
etablering
Intro-
duksjons-
program

Kommunalområdet helse, omsorg og velferd

Helse, omsorg og velferd

Hjemmetjenesten

Hjemmesykepleie
Hjemmehjelp/praktisk
bistand
Matbringning
Hjelpemidler/trygghetsalarm
Hverdagsrehabilitering

Sykehjem

Tustna helse- og
omsorgssenter
Aure sjukeheim

Habilitering og demens

Bokollektiv for senil
demente
Hjemmesykepleie
Boveiledning
Praktisk bistand

Helse og familie*

Lege
Helsestasjon
Skolehelsetjeneste
Jordmortjeneste
Familievern
Fysioterapi
Ergoterapi
Psykisk helsevern

*) Utenom barnevern

NAV

Sosiale tjenester
Arbeids-
markedstjenester
Trygdeytelser og
pensjoner

Tiltak på driftsområdene

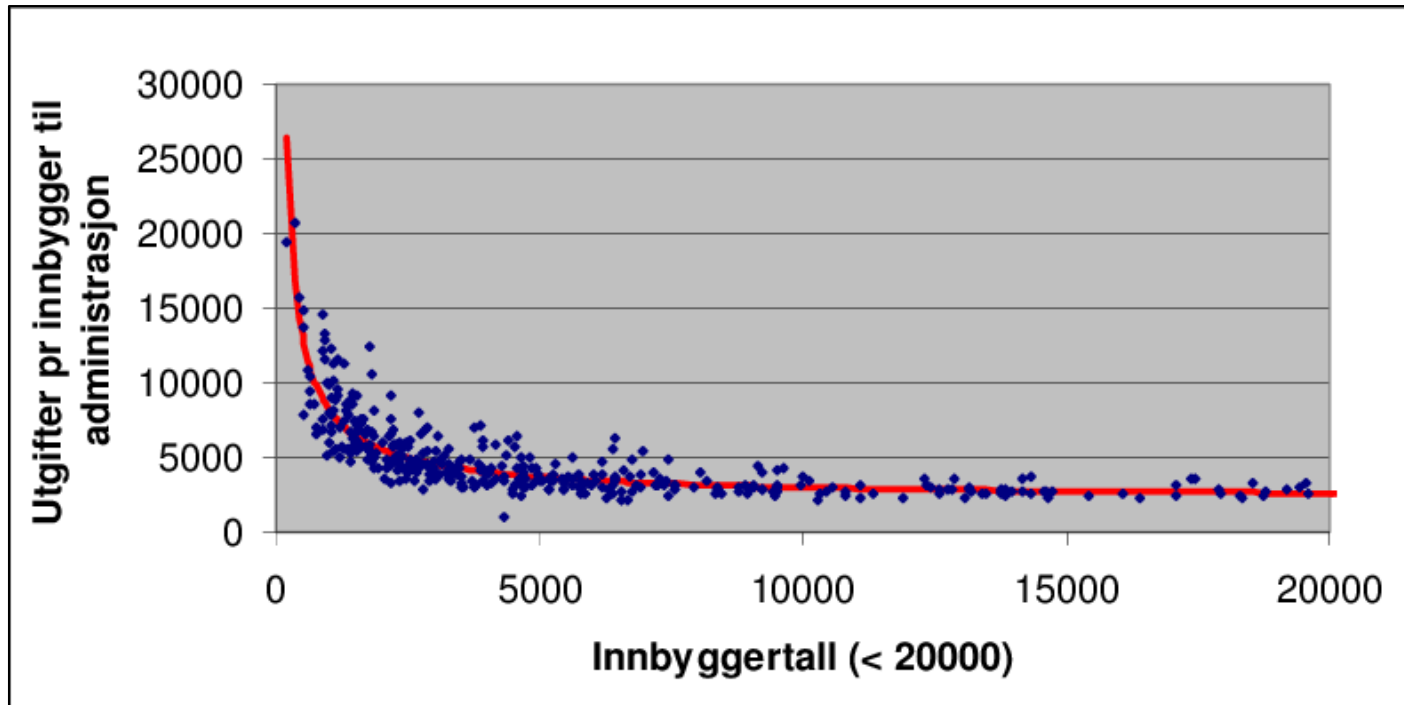
Innledning

- Mandatet fra kommunen har vært både å presentere potensiale for tiltak som kan realiseres på relativt kort sikt, og å vurdere tiltak av mer langsiktig og strategisk karakter.
- På de ulike driftsområdene presenterer vi en menyliste av tiltak som kan gjennomføres. Vi har i all hovedsak basert oss på gjennomgang av kommunens styringsdokumenter. En del av tiltakene er allerede vurdert av kommunen med et estimert innsparingsbehov. Enkelte av tiltakene er også tidligere vurdert av Telemarksforskning i forbindelse med et utredningsarbeid fra 2017.
- For de mer langsiktige tiltakene vil det være vanskeligere å vurdere et fremtidig innsparingspotensial. I tråd med mandatet vil vi i denne delen av utredningen også peke på områder der kommunen bør gjennomføre ytterligere utredninger før konklusjon og eventuelt realisering.

Administrasjon – opprydding i KOSTRA-føring og potensiale for innsparing som følge av ny ledelsesstruktur

- Vår KOSTRA- og effektivitetsanalyse viser at kommunen bruker 12 millioner kroner mer enn norm på administrative tjenester. Herunder inngår politisk styring, kontroll og revisjon, administrasjon, forvaltningskostnader til eiendomsforvaltning og administrasjonslokaler.
- Dette er isolert sett et betydelig merforbruk, som vi har undersøkt nærmere sammen med kommunens økonomisjef i dette utredningsarbeidet.
- I tilsvarende undersøkelser er det ikke uvanlig at mindre kommuner relativt sett bruker noe mer ressurser enn utgiftsbehovet skulle tilsi, fordi det ligger stordriftsfordeler i administrative oppgaver. Se neste side for Telemarksforsking's undersøkelse av kommunestørrelsens sammenheng med administrasjonskostnader pr. innbygger.
- Vår hypotese for videre undersøkelser har vært at det her kan være snakk om en del feilføringer av andre kostnader som er samlet inn under administrasjonsfunksjonene.

Kommunestørrelse og kostnader til administrasjon

Kilde: Telemarksforskning, sammenheng mellom innbyggertall og utgifter til administrasjon pr. innbygger.

Oppsplitting av administrasjonskostnader

- Gjennom dette utredningsarbeidet har kommunens økonomiavdeling gjennomgått og splittet opp kommunens kostnader til administrasjon, slik at vi kan undersøke om det er hold i vår hypotese om at det kan være en feilrapportering på administrasjonskostnader.
- Denne undersøkelsen viser at det er kostnader som er ført feil på administrasjonsfunksjonen. Det dreier seg i hovedsak om 3 hovedmomenter:
 - Kostnader til teknisk drift av kommunens eiendomsanlegg er i sin helhet ført på administrasjon. Dette burde vært fordelt ut på blant annet følgende KOSTRA-funksjoner:
 - 221 Barnehagelokaler
 - 222 Skolelokaler
 - 261 Institusjonslokaler
 - Det er ført felleskostnader på skole, omsorg og helse og familie inn under funksjonen for administrasjon
 - Alle IT-kostnader i kommunen er ført på administrasjon. En betydelig del av felles IT infrastruktur hører hjemme inn under administrasjon. Men lisenser, drift og utstyr på de enkelte enhetene burde vært ført på funksjonene for de ulike driftsområdene.
- Totalt er det identifisert 8,1 millioner i driftskostnader eiendom og felleskostnader på sektorene som burde vært fordelt. IT kostnader er totalt på 7,7 millioner. En del av dette er korrekt plassert på funksjon for administrasjon. Imidlertid bør en betydelig del som fagsystemer, utstyr til enhetene osv føres på de respektive driftsfunksjoner.
- Innenfor administrasjonsområdet er det også avdekket at enhetsledere føres ute på driftsfunksjonen. Den delen av enhetsledelse som går på å lede andre ledere (ikke operativt arbeid i tjenesteområdene), skal etter KOSTRA-veilederen føres på funksjon 120 Administrasjon. Dette medfører at det anslagsvis er mellom 2-2,5 (middelestimat 2,2) millioner som i dag er ført på driftsfunksjonene, men som burde vært ført på administrasjon.

Administrasjonskostnader

Spesifisering av kostnader på funksjon 120 - administrasjon			
Ansvar	Ansvar (T)	Beløp (i hele 1000)	SUM
1000	Rådmannens kontor	2 673	11 805
1110	Økonomiavdelingen	3 432	
1120	Personal - drift egen avdeling	1 410	
1121	Personal - fellesdrift hele org.	1 488	
1130	Sørviskontor - drift egen avdeling	2 281	
1131	Sørviskontor - fellesdrift hele org.	521	
1210	IKT-felles	4 179	7 671
1211	IKT - drift egen avdeling	1 606	
1220	K-2000 fagsystem	158	
1230	Agresso/Arena fagsystem	65	
1231	Unique lønn/personalsystem	271	
1240	Telefoni	10	
1251	Capitech fagsystem	86	
1270	Teknisk fagsystem	46	
1280	Adm. Skole	660	
1290	Annen programvare	590	
1312	Skansen Orkide - andel Aure kommune	30	160
1313	Innkjøpsamarbeidet	130	
2000	Felles skole	1 261	8 117
3000	Felles omsorg	1 631	
3300	Felles helse- og familie	1 408	
3310	Barnevernstjenester	488	
3330	Legetjenester Aure	539	
6000	Felles Plan og Drift	1 436	
6001	Felles FDV Eiendom	1 264	
6100	Felles FDV Kommunalteknikk	29	
6300	Felles plan, byggsak, oppmåling og miljø	63	
8000	Fellesutgifter	14 300	14 300
Sum		42 053	42 053

Beskrivelse	Beløp (mill)
Inntektsjustert merforbruk	12,0
- Feilklassifiserte felleskostnader	-8,1
- Andel IT kostnader driftsområder (anslag 40 % fordeling)	-3,1
Manglende føring av enhetsleder kostnader	2,2
= Resterende merforbruk/ effektiviseringsbehov	3

Oppsummering administrasjon

- Vår hypotese for administrasjonskostnader har vært at det er en del kostnader som er ført feil på administrasjonskostnader. Undersøkelsene viser at dette ser ut til å stemme. Korrigert for feilføringer er kostnadene til administrasjon betydelig mer moderate enn vår KOSTRA- og effektivitetsanalyse tilsier.
- I denne rapporten har vi også fremmet forslag om en ny administrativ organisering av kommunen. Målsettingen med dette forslaget er ikke først og fremst innsparing, men å gi en tydeligere inndeling av kommunens organisering og å løfte frem enhetslederrollen som en tydeligere lederrolle. Samtidig mener vi forslaget til omorganisering gir mulighet til på sikt å spare inn 1 årsverk i sentraladministrasjonen (ledergruppa), med en estimert innsparingseffekt på 950 000 kr. Når en går fra 6 til 4 ledere vil to årsverk bli mer operative årsverk enn ledelsesårsverk, og som da muliggjør reduksjoner i den operative delen. Vi legger her til grunn en rasjonaliseringseffekt på 1 årsverk. Effekten realiseres imidlertid ikke uten videre, bare ved at det tidligere ledelsesårsverket fyller opp vakanse (budsjetterte, ledige stillingshjemler) i operativ virksomhet.

Oppvekst, utdanning og integrering

- Innenfor området oppvekst, utdanning og integrering har kommunen allerede vedtatt strukturgrep knyttet til nedleggelse av Nordlandet skole. Dette har en estimert årseffekt på opp mot 3 millioner kroner.
- I forlengelsen av dette mener vi kommunen også bør vurdere å redusere bruk av delingstimer og tilpasse lærertimer ned mot den nasjonale lærernormen. Det er imidlertid mange positive sider ved å ha delingstimer, særlig hvis gruppene/klassene blir større. Vi presenterer således dette tiltaket som en del av menylisten over mulige tiltak. Kommunen bør vurdere om, og i tilfelle i hvilket omfang en skulle ønske å realisere et slikt tiltak. Maksimalt kan det være et potensiale for innsparing av om lag 5 årsverk, med total innsparing på 3,7 millioner. Dersom kommunen ønsker å iverksette dette tiltaket, bør det iverksettes over noe tid. Vi foreslår en innfasing over 2 år. Siden delingstimer er positivt for elevenes læringsmiljø, må kommunen også vurdere hvor langt en i så fall er villig til å strekke dette foreslåtte tiltaket.
- Et mer omfattende tiltak av strategisk karakter som vi mener kommunen bør vurdere nærmere, er felles ungdomsskole ved Aure barne- og ungdomsskole. Dette vil kunne gi en innsparing på i størrelsesorden mellom 0,5 og 1 mill. kr på sikt.
- På barnehageområdet har vi fått opplyst at bygging av ny sentrumsbarnehage i Aure sterkt vurderes. Det gir mulighet til nedleggelse av Stemshaug barnehage, som ifølge våre opplysninger holder til i eldre og lite egnede lokaler. En ny felles sentrumsbarnehage vil kunne gi muligheter for mer rasjonelt drift. Nærmere beregninger og utredningsarbeid må her foretas.

Forslag til endringer i oppvekst, utdanning og integrering

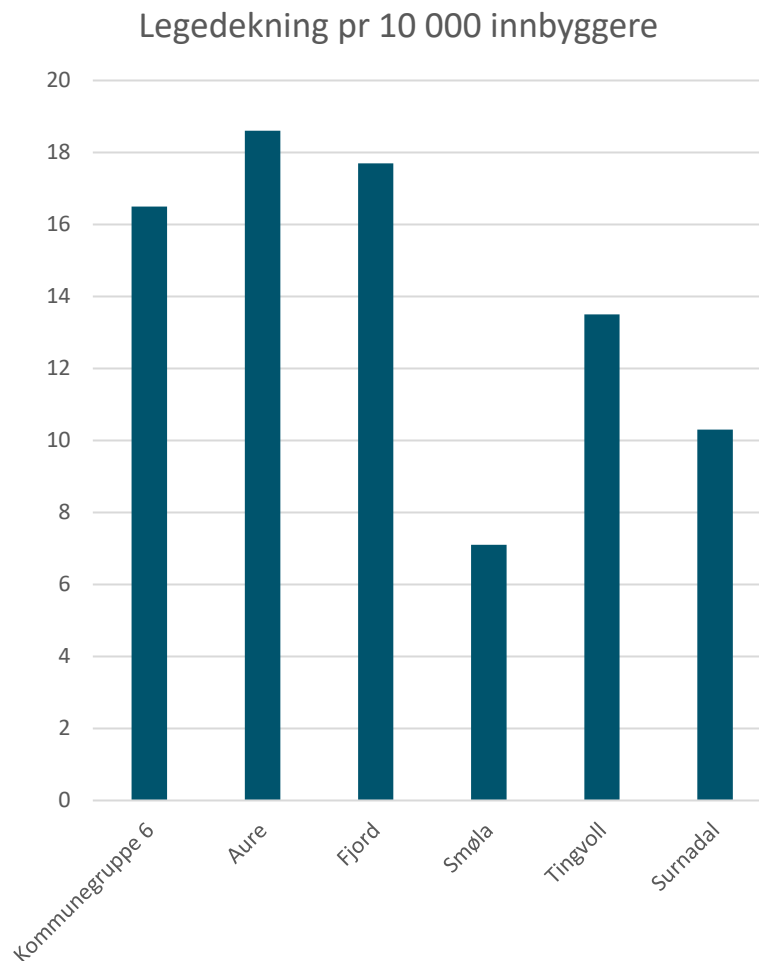
	Tiltak	Forklaring	Potensiale
1	Redusert bruk av delingstimer	Generell reduksjon uavhengig av skolestruktur. Vurderes opp mot lærerårsverk rapportert i GSI og den nasjonale lærernormen	Usikkert pt. Må vurderes (tidligere vurdert opp mot 5 årsverk = 3 750 000)
2	Samling av ungdomstrinn	Overføring av ungdomstrinnet ved Tustna barne- og ungdomsskole til Aure barne- og ungdomsskole. Reduserte kostnader skoleledere (150 000) Færre klasser (750 000), økt skole skyss (140 000) kapitalkostnader (200 000). Innsparingspotensialet vil antagelig være noe større på sikt ved at man da kun får vedlikehold av 1 ungdomsskole.	Netto innsparing på 560 000 (helårseffekt)
3	Nedlegging Stemshaug barnehage i samband med ny sentrumsbarnehage	I anledning planleggingen av ny barnehage i sentrum vurderes nedleggelse av Stemshaug barnehage, som holder til i eldre og lite egnede lokaler.	Må utredes og vurderes nærmere

Helse, omsorg og velferd

- Pleie og omsorg har i det oversendte materialet vi har fått tilgang til i utredningen skissert flere potensielle innsparingstiltak. Flere av tiltakene vil være lite ønskelig å gjennomføre, siden det vil føre til et redusert tjenestenivå. Dette dreier seg blant annet om tiltak knyttet til matombringing og nedleggelse av kjøkkenet på Gullstein.
- Kommunen har også leid ut sykehjemsplasser til Kristiansund kommune. Dette er et tiltak som kan utvides i omfang ved behov fra nabokommuner.
- Innenfor helseområdet mener vi det er potensiale for innsparing på struktur f.eks. ved legekantor og antall fastleger. Det bør også vurderes deltagelse i en større region enn i dag vedr. interkommunal legevakt. Innsparingspotensialet her er imidlertid mer uklart, siden vi ikke har kunnet spore dagens kostnader fullt ut på de ulike tjenestene. Vi anbefaler derfor at kommunen foretar en nærmere gjennomgang av legetjenestene.

Legedekning

- Kommunen har i dag høy legedekning sammenlignet med aktuelle sammenligningskommuner.
- Det er også et 1-leges legekantor ved Tustna legekantor.
- Det er per i dag usikkert hvor store merkostnader kommunen har på grunn av at man har legetjenesten på 2 lokasjoner. Det er også usikkert hvor mye 1 fastlegehjemmel koster, siden en har flere forskjellige typer avtaler (som ikke er uvanlig i kommune-Norge). Kostnadene til fastlegeordningen er økende, og det er vanskeligere å rekruttere stabil bemanning over tid i fastlegeordningen.
- Vi foreslår at kommunen bør legge ned Tustna legekantor – i alle fall hvis legen der slutter, og samle alle fastlegene i Aure legekantor. I forbindelse med dette bør det også vurderes å trekke inn 1 fastlegehjemmel. Med dette tiltaket vil legedekningen pr 10 000 innbyggere falle fra dagens nivå på 18,6 til ca. 15. Det vil fortsatt være en relativt høy legedekning sammenlignet med aktuelle sammenligningskommuner.
- Siden det per i dag ikke er god nok oversikt over kostnadene til legeordningen, er det vanskelig å estimere et innsparingspotensiale på disse tiltakene. Men potensialet for innsparing vil være tilstede og er estimert av oss til ca 1,5 mill ved inndragelse av 1 fastlegehjemmel. (En studie av KS viser at kommunenes kostnader til en fastlegehjemmel varierer fra ca 800' – 2 millioner pr hjemmel, avhengig av hvilken avtaletype det dreier seg om. Vårt estimat legger seg i midtre del av dette intervallet.)

Forslag til endringer i helse, omsorg og velferd

	Tiltak	Forklaring	Innsparing
1	Delvis nedleggelse av kjøkkenet på Gullstein. Kan gjennomføres, men vurderes å være et lite ønsket tiltak	Pasientene vil fortsatt få et forsvarlig tilbud. Den økonomiske besparelsen bør utredes ytterligere, siden estimatet er av eldre dato.	910 000 (ifølge tidligere beregninger)
2	Redusere 30 % kjøkkensjef på sykehjem	I dag er det en avdelingsleder ved hvert sykehjem-kjøkken. En kan samle avdelingslederfunksjonen under én stilling. Den økonomiske besparelsen bør utredes.	190 000
3	Nedlegging av ordningen med matombringing. Kan gjennomføres, men vurderes å være et lite ønsket tiltak	Vil spare 40% stilling. Den økonomiske besparelsen bør utredes ytterligere, siden estimatet er av eldre dato.	260 000 (ifølge tidligere beregninger)
4	Omgjøring av omsorgsboliger v/Leira omsorgsboliger	4 leiligheter ved Leira har stått tomme over lengre tid. Det har vært søknader fra brukere som har blitt avslått på grunn av kommunens vedtatte kriterier for bruk av leilighetene. Det kan generes mer leieinntekter dersom kommunen omhjemler leilighetene fra bolig forbeholdt pleie- og omsorgsformål og til f.eks eldrebolig, der det vil være et behov for leiligheter i årene fremover.	326 000
5	Salg av ytterligere 2 langtidsplasser ved Tustna helse- og omsorgssenter	Salg av plasser til Kristiansund kommune. Det har vært vurdert å legge ned 6 sykehjemsplasser, men gitt demografiske endringer fremover er utleie mer fleksibelt enn nedleggelse. Den økonomiske besparelsen bør utredes ytterligere. Foreløpig er avtalen med Kristiansund låst på antall plasser. Men det bør vurderes om omfanget av utleie kan utvides.	2 000 000
6	Inngå et utvidet interkommunalt samarbeid av legevakttjenesten	Ta bort dagens legevaktordning og gå over til et interkommunalt samarbeid med nabokommunene, enten i retning Orkanger eller Kristiansund som begge har store legevaktordninger.	Lite dokumenterte tall på dagens ordning, men vil redusere belastningen på dagens fastleger, og en kan realisere stordriftsfordeler.

Forslag til endringer i helse, omsorg og velferd

	Tiltak	Forklaring	Potensiale
7	Samlokalisere fastlegene, og legge ned Tustna legekantor	I dag er det én lege lokalisert ved Tustna legekantor, mens de resterende fastlegene er samlet på en lokasjon ved Aure legekantor. Vi foreslår å samle fastlegeordningen til en lokasjon for å skape et faglig miljø, minske behovet for støttepersonell og spesialutstyr. Bør i alle fall gjennomføres hvis den solopraktiserende legen ved THOS slutter.	Vil kunne redusere årsverk i støttepersonell sammenlignet med det som i dag er tilgjengelig på solopraksisen, samt kostnader knyttet til lokalet og spesialutstyr som ultralyd og annet utstyr som kan fraktes fra rom til rom ved behov. Kommunen har per i dag ikke full oversikt over merkostnadene ved å opprettholde Tustna legekantor. Vi anbefaler derfor at dette utredes nærmere.
8	Reduksjon 1 hjemmel fastleger	Våre undersøkelser viser at Aure kommune har høy legedekning sammenlignet med andre kommuner. Ved reduksjon av 1 fastlegehjemmel vil en fortsatt ha god legedekning på nivå med sammenlignbare kommuner.	Kostnadene pr legehjemmel er per i dag usikker, siden Aure kommune også har flere type fastlegeavtaler. Basert på utredninger fra KS viser dette at kommunene i Norge har kostnader i størrelsesorden på 800 000 – 2 000 000 kr pr fastlegehjemmel. Kostnadene er også økende. Vi anslår derfor at Aure kommune på sikt vil kunne spare anslagsvis 1,5 millioner på et slikt tiltak. Dette bør imidlertid utredes nærmere.
9	Inngå samarbeid med nabokommunene om «utleie» av psykologtjenester.	Aure har 1 årsverk i psykologtjeneste. Det er behov for tjenesten og økende behov, men en har noe ledig kapasitet. Tidligere er det solgt tjenester tilsvarende 0,2 årsverk til nabokommune. Denne avtalen er nå sagt opp. Kommunen bør forsøke å få til tilsvarende avtaler med en eller flere andre nabokommuner.	Selge deler av et årsverk til en nabokommune ved å inngå samarbeid om ressurs. Ca. 200 000 kr årlig
10	Utrede muligheten for et tettere, formelt interkommunalt samarbeid i barnevernet	Kommunen har i dag en godt fungerende barnevernstjeneste, men er sårbar med tanke på bemanning, og har lav grunnbemanning. Har et uformelt samarbeid med Smøla i dag, som bør gjøres offisielt. I tråd med barnevernsreformen bør også barnevernet knyttes tettere opp mot oppvekstsektoren.	Må videre utrede økonomisk potensial, men vil bidra til å redusere sårbarheten.

Stab, støtte og innbyggertorg

- I denne utredningen har vi et eget avsnitt om administrativ organisering av kommunen. Vi har her foreslått en justering av organiseringen. Dette vil også kunne gi potensiale for å på sikt kunne redusere 1 stilling i sentraladministrasjon/ledergruppe.
- Vi vurderer også at kommunen innenfor området stab, støtte og innbyggertorg bør vurdere et rammestyringsmål de neste 4-5 årene for å gjennomføre en reduksjon i bemanning innenfor området, slik som eksemplifisert på neste side. I forbindelse med dette mener vi også at kommunen bør vurdere om en innenfor økonomiområdet kan etablere et interkommunalt samarbeid innenfor økonomi-, lønn- og regnskapsfunksjonen. Et slikt tiltak vil både bidra til redusert sårbarhet, samt at det ligger stordriftsfordeler i denne type virksomhet. I tillegg er det en klar trend at det innenfor dette området på sikt vil være lettere å sikre fremtidig rekruttering av kompetent personell med tilknytning til et litt større fagmiljø.

Forslag til endringer i stab, støtte og innbyggertorg

	Tiltak	Forklaring	Potensiale
1	Omorganisering av kommunenes administrasjon	Gå fra 6 til 4 ledere. Effektivisere lederfunksjonen der kun ledelses- og administrative oppgaver blir utført. De som i dag besetter både administrative og operative oppgaver vil kunne gå over til rene operative stillinger.	Ingen automatisk reduksjon av årsverk. Mer spesialisering kan gi økt kvalitet. Potensial for å kunne redusere 1 årsverk, 950 000 kr
2	Effektiviseringsmålsetting frem mot 2027 innenfor stab og støtte	Kommunen bør sørge for at rammeforutsetningene i økonomiplanen for 2023-26 baserer seg på nedbemanning innenfor dette budsjettansvarsområdet, slik at det ved inngangen til 2027 isolert sett er 3 årsverk (budsjetterte hjemler) færre enn ved inngangen til 2023. Det legges til grunn et jevnt forløp på reduksjonen, med 3/4 årsverk som realiseres hvert år - og at budsjetteffekten f.eks for år 1 (årsbudsjettet i økonomiplanen for 2023-26) er halvparten av årskostnaden ved 3/4 årsverk. Under dette punktet mener vi en også bør vurdere interkommunalt samarbeid innenfor f.eks. arkiv, økonomi-, lønn- og regnskapsfunksjonen i kommunen.	Totalt fra 2027: 2 100 000 kr på årsbasis Forløp på innsparingseffekten i økonomiplan 2023-26: 262.000 kr i 2023, 787.000 kr i 2024, 1.312.000 kr i 2025 og 1.837.000 kr i 2026.

Samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk

- Tjenester innenfor samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk er i mindre grad lovpålagte tjenester.
- Disse tjenestene inngår heller ikke i utgiftsutjevningen i kommunenes inntektssystem.
- Vår KOSTRA- og effektivitetsanalyse viser at kommunen har en nøktern ressursbruk på disse områdene sammenlignet med kommuner i samme kommunegruppe.
 - Innenfor teknisk sektor og infrastruktur er ressursbruken om lag på snittet med sammenlignbare kommuner.
 - Aure har lav ressursbruk på kulturområdet med en ressursbruk som er om lag halvparten av nivået i sammenlignbare kommuner.
- Basert på dette vil vi ikke foreslå omfattende driftsreducerende tiltak på denne sektoren.
- Siden tjenester på dette feltet i mindre grad er lovpålagt, kan man justere ambisjons- og servicenivået og dermed spare kostnader. Imidlertid påpeker vi at ressursbruken på denne sektoren allerede synes å være moderat sammenlignet med sammenlignbare kommuner.
- På forvaltningsområdet (plan/byggesak/landbruk) anbefaler vi at det utredes muligheter for et formelt interkommunalt samarbeid.

Forslag til mulige tiltak i samfunnsutvikling, infrastruktur og teknisk

	Tiltak	Forklaring	Potensiale
1	Økt husleie kommunale bygg	Kommunale bygg brukes også av andre. Man kan øke husleien for andres bruk av kommunale bygg. Imidlertid vil dette antagelig gå hardest utover frivillige lag og organisasjoner som normalt vil være den største brukeren av kommunale bygg på kvelds- og helgetid.	300 000
2	Redusert vedlikehold kommunale veger	Kommunen kan redusere vedlikeholdet av kommunale veger ved å f.eks. redusere salting på grusveger i sommerhalvåret, mindre grusing, høyere grenser for brøyting og strøing om vinteren etc. Kommunens kostnader er imidlertid i dag på et moderat nivå, og ytterligere kostnadsreduksjon vil antagelig føre til lavere kvalitet på det kommunale vegnettet. De siste årene har en gjennom tiltakspakker hatt et ekstra løft på bevilgninger til vedlikehold av veger og bygg (Covid-19 tiltak). Disse ekstra bevilgningene trekkes nå tilbake, og er vedtatt i budsjettet til kommunen. Kommunen kan vurdere om ekstra tiltak de siste par årene har redusert noe på behovet for vedlikehold de nærmeste årene, siden en gjennom tiltakspakkene har fått realisert en standardheving og gjennomført noe fremskyndet vedlikehold.	300 000
3	Økte gebyrinntekter byggesak	Kommunen har i dag relativt lave gebyrer på byggesak (normen er at dette skal gjøres til selvkost). Det er potensiale til å øke gebyrsatsene noe, og dermed trekke inn noe mer inntekt til kommunen.	200 000